

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету педагогіки і психології
проф. Олефіренко Т.О.

_____ (підпис)

«_____» _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

варіативної частини дисциплін самостійного вибору ЗВО

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
(загальна та галузева)

Освітнього рівня магістр (1 рік 4 міс)

Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальності 013 «Початкова освіта»

освітньо-професійні програми:

Практична психологія

014 «Середня освіта (мова і література (англійська мова))»

014 «Середня освіта (інформатика)

012 «Дошкільна освіта»

Шифр за навчальним планом

СВ02

Київ – 2021-2022 н.рік

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми з
“**Методологія наукового дослідження (загальна та галузева)**”
затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П.Драгоманова „___”
_____, 20__ року протокол № _____

Розробники програми: Севастюк Мар'яна Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкового навчання факультету педагогіки і психології НПУ імені М.П.Драгоманова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та методики початкового навчання

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 року.

Завідувач кафедри _____

О.В.Матвієнко

1. Опис дисципліни

Шифр дисципліни **СВ02**

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань <u>01</u> <u>Освіта</u> (шифр, назва)	Кількість кредитів - 3		<p>Методи навчання:</p> <p>1) за джерелом інформації словесні, наочні, практичні</p> <p><u>2) За характером пізнавальної діяльності:</u></p> <p>пояснювально-ілюстративний, інструктивно-репродуктивний, проблемного викладу, дослідницькі методи.</p> <p><u>Інноваційні:</u> ігрові, тренінги</p> <p><u>Методи контролю:</u> само- і взаємоконтроль .</p> <p>3) Телекомунікаційне навчання студента з викладачем в системах Moodle, Classroom, GoogleMeet, Zoom;</p> <p>4) Використання мультимедійних освітніх засобів в процесі самонавчання (друковані, аудіо -, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж)</p>
Спеціальність <u>013 Початкова освіта</u> (код, назва)	Загальна кількість годин – 90		
Освітній рівень <u>Магістр (1,4)</u>	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
	Лекції:		
	10 год.	8 год.	
Вибіркова	Семінарські заняття:		
	Пр. 6 год./ Сем. 10 год.	2 год. 2 год.	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом I	-	-	<p>Форми поточного контролю:</p> <p>Усне і письмове опитування , модульні контрольні роботи</p>
	Індивідуальна робота:		

Семестр I	-	-	Форма підсумкового контролю: Залік
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота 2	64 год.	78 год.	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	1/2	1/9	

Предмет вивчення навчальної дисципліни: методологія педагогічного дослідження, методи, організація та техніка наукових досліджень, методика використання результатів дослідження під час написання магістерського дослідження.

Міждисциплінарні зв'язки: основи наукових досліджень (бакалаврський рівень), філософія освіти, освітня політика, педагогіка та психологія вищої школи, технології вивчення освітніх галузей у початковій школі.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни *«Методологія наукового дослідження (загальна та галузева)»* є: організація наукової роботи, опанування основними методологічними підходами, методами, засобами і технологіями науково-педагогічного дослідження; професійно-педагогічна підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр” до проведення науково-педагогічних досліджень у загальноосвітніх школах та вищих навчальних закладах.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія наукового дослідження (загальна та галузева)» є:

1. засвоєння теоретичних знань з методології педагогічної освіти;
2. сформувати у магістрантів інтерес до самостійної дослідницької діяльності з актуальних проблем педагогічної освіти;

3. створити умови для набуття методологічних умінь, навичок та компетентностей, необхідних для майбутньої науково-дослідницької діяльності;
4. навчити майбутніх учителів початкової школи оформляти результати дослідно-експериментальної роботи відповідно до чинних вимог;
5. забезпечити умови для впровадження результатів дослідницької діяльності
6. магістрантів шляхом підготовки доповідей наукових тез та наукових статей.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<i>Знати</i> особливості методології педагогічного дослідження; <i>Вміти</i> користуватися науковою термінологією	здатність до наукового обґрунтування, критичного осмислення і творчого застосування педагогічних концепцій;
2.	<i>Знати</i> методи дослідження педагогічних явищ, процесів; <i>Вміти</i> застосовувати методи дослідження педагогічних явищ та процесів.	здатність добирати інструментарій дослідження в залежності від його специфіки;
3.	<i>Знати</i> науково-категоріальний апарат дослідження; <i>Вміти</i> самостійно формулювати тему дослідження, визначати мету та завдання дослідження, формулювати гіпотезу дослідження.	здатність до визначення методичної проблеми, обґрунтування її актуальності, мети, завдань;
4.	<i>Знати</i> етапи проектування загальної моделі дослідження; <i>Вміти</i> аргументовано, спираючись на наявні знання, відстоювати власні шляхи вирішення конкретної проблеми, проектувати загальну модель дослідження.	здатність скласти програму дослідження, планувати діяльність і прогнозувати її результати;
5.	<i>Знати</i> особливості дослідницької роботи з вивчення літературних джерел; <i>Вміти</i> аналізувати, узагальнювати та	здатність до опрацювання джерел інформації;

	систематизувати матеріал з певної теми.	
6.	<i>Знати</i> функціонування предмету дослідження та методикау педагогічного дослідження; <i>Вміти</i> володіти методикою проведення констатувального, формувального, контрольного експериментів.	здатність до розроблення концепції дослідження, навчальних (виховних, розвивальних) завдань, їх апробації та оцінювання ефективності;
7.	<i>Знати</i> особливості оформлення результатів наукового дослідження; <i>Вміти</i> визначати ефективність дослідження.	здатність до підведення підсумків та формулювання висновків педагогічного дослідження;
8.	<i>Знати</i> впровадження результатів дослідження; <i>Вміти</i> оформляти результати психолого-педагогічного дослідження.	здатність аналізувати результати наукових досліджень та застосувати їх у процесі вирішення освітніх завдань.

II. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **3** кредитів ЄКТС **90** годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС
	МОДУЛЬ I. Методологія наукових педагогічних досліджень.	17	6	6	6	34	8	4	1	2	44
	Тема 1.1. Організація наукових досліджень в Україні.	4	2		2	6	1	1			8
	Тема 1.2. Методологічні засади дослідження	4	2		2	8	1	1		1	10

	педагогічних явищ та процесів.										
	Тема 2.1. Логіка наукового дослідження. Науково-категоріальний апарат дослідження.	5	1	2	1	8	3	2		1	12
	Тема 2.2. Методи педагогічних досліджень та їх класифікація.	4	1	2	1	12	3	2	1		12
	МОДУЛЬ II. Технологія організації та проведення наукового педагогічного дослідження.	8	4	2	4	52		6	2	1	60
	Тема 2.1. Проектування загальної моделі дослідження.	-	-		-	8		2		1	12
	Тема 2.2. Особливості дослідницької роботи з вивчення літературних джерел.	-	-		-	12		2	1		12
	Тема 2.3. Методика організації та проведення педагогічного експерименту та її реалізація.	4	2		2	10		1	1		12
	Тема 2.4. Оформлення та теоретичне обґрунтування результатів наукового дослідження.	-	-			10		1			12
	Тема 2.5. Методика підготовки та оформлення магістерського дослідження. Академічна доброчесність	4	2	2	2	12					12
	Разом:	26	10	6	10	64	12	8	2	2	78

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

МОДУЛЬ 1. Методологія науково-педагогічних досліджень.

Тема 1.1. Організація наукових досліджень в Україні

Мета і завдання курсу.

Сутність науки та наукових досліджень. Поняття, зміст та функції науки. Структура і класифікація науки. Історичні етапи розвитку науки. Загальні вимоги до наукових досліджень.

Особливості педагогічних досліджень. Зміст науково-педагогічних досліджень. Ознаки та особливості науково-педагогічних досліджень. Класифікація науково-педагогічних досліджень. Сучасний стан розвитку педагогічної науки, реалії та перспективи.

Організаційна структура наукових досліджень в Україні Діяльність Національної Академії Наук України. Мета, завдання та організація діяльності Академії педагогічних наук. Кадрове забезпечення наукових досліджень. Наукові ступені та вчені звання.

Організація наукових досліджень у ЗВО. Науково-дослідницька робота студентів у вищій школі. Напрями науково-дослідної роботи студентів. Види навчально-дослідної роботи студента: реферат, курсова робота (реферативна, дослідницька), дипломна робота (дипломний проект, дипломний твір), магістерська робота.

Тема 1.2 Методологія педагогічного дослідження.

Методологія педагогіки. Співвідношення методології, теорії, практики. Рівні методологічних знань: загально філософський, загальнонауковий, конкретно науковий, технологічний. Визначення принципів дослідження, їх суть і особливості, взаємозв'язок, цілісність педагогічного процесу. Комплексне використання методів дослідження проблем педагогіки: об'єктивність, достовірність, повнота дослідження, поєднання історизму з сучасними досягненнями науки, принцип поєднання здійснення педагогічного процесу з уміннями та навичками дослідника; вивчення явища в діалектичному розвитку в процесі природної зміни та інші принципи. Засоби реалізації методологічних принципів в педагогічному дослідженні.

Тема 1.3. Науково-категоріальний апарат дослідження.

Поняття теми та проблеми в науковому дослідженні. Їх співвідношення та вплив на визначення об'єкту і предмету дослідження. Мета і завдання дослідження. Зумовленість мети темою дослідження: її реальність, чіткість, спрямованість на результат дослідження. Завдання дослідження на шляху руху від мети до результату. Наукова новизна дослідження, практична спрямованість, апробація та впровадження результатів дослідження. Вимоги до використання науково-категоріального апарату дослідження. Гіпотеза дослідження.

Тема 1.4. Методи дослідження педагогічних явищ та процесів.

Поняття методу дослідження. Характеристика основних груп методів дослідження: теоретичні, емпіричні. Співвідношення загальнонаукових методів та методів педагогічного дослідження. Специфіка використання теоретичних та емпіричних методів в педагогічних дослідженнях. Умови оптимального вибору методів дослідження на різних етапах його організації. Педагогічний експеримент. Його сутність, вимоги до організації та проведення. Місце соціологічних, соціометричних та математичних методів у педагогічному дослідженні. Нетрадиційні методи дослідження навчально-виховного процесу в початкових класах. Основні вимоги до вибору методів дослідження, вдосконалення методики їх використання.

МОДУЛЬ II. Технологія наукового дослідження та особливості науково-дослідної роботи студентів.

Тема 2.1. Проектування загальної моделі дослідження.

Загальна логіка та структура дослідження. Залежність структури дослідження від його мети та завдань. Обґрунтування актуальності теми дослідження та складання проспекту науково-дослідної роботи з її етапами та термінами виконання. Розробка загального задуму та концепції дослідження. Визначення бази та виборки експериментального дослідження: навчально-виховний заклад, групи дітей, учасники дослідження. Формування гіпотези дослідження на основі знання про стан навчання чи виховання, сучасних технологій, навчально-освітньої діяльності та бачення перспектив розвитку.

Тема 2.2. Особливості дослідницької роботи з вивчення літературних джерел.

Вимоги Держстандарту до паспортизації першоджерел наукової роботи. Способи паспортизації першоджерел. Послідовність роботи над літературними джерелами, особливості даного виду діяльності. Класифікація джерел за проблематикою, рубрикація та її підпорядкованість темі дослідження. Прийоми роботи із бібліографічними сайтами Internet.

Тема 2.3. Методика організації та проведення педагогічного експерименту та її реалізація.

Розробка методики експерименту як засобу перевірки його гіпотези: завдання, методи та зміст оновлення освітньо-виховної діяльності чи вдосконалення природних умов. Поетапне впровадження методики

експерименту та технологія фіксації і обробки результатів. Вибір форми та способів опису впливу інноваційних підходів на результати навчальної діяльності учнів чи їх виховання, формування чи розвитку особистості. Порівняльний аналіз результатів контрольних та експериментальних груп дослідження. Обґрунтування ефективності вдосконаленого навчально-виховного впливу нової методики навчання чи виховання порівняно з усталеною. Якісний аналіз контрольного експерименту. Оформлення тексту експериментальної частини дослідження. Додатки, ілюстрації.

Тема 2.4. Оформлення та теоретичне обґрунтування результатів наукового дослідження.

Органічне поєднання висновків попередніх розділів у єдине закінчення, що є узагальненням всього дослідження. Складові структурні частини закінчення. Особливості ведення бібліографії за останніми вимогами Держстандарту (посилання на повне зібрання творів і окремих томів, на монографію, хрестоматію, збірник, на статтю з томів наукових творів, журнальну чи газетну публікацію, матеріали на електронних носіях та ін.). Вимоги до виконання, змісту та оформлення схем, таблиць і малюнків. Додатки, ілюстрації, види та форми подання в педагогічному дослідженні. Вимоги до оформлення готового дослідження, особливості оздоблення роботи. Рецензування, апробація та подача до захисту дипломної магістерської роботи.

Тема 2.5. Методика підготовки та оформлення магістерського дослідження. Академічна доброчесність

Фундаментні та прикладні дослідження, розробки. Науково-дослідні роботи теоретичного та експериментального характеру. Види оформлення результатів дослідження. Програми, методичні рекомендації, монографії, статті, лекції, доповіді. Шляхи впровадження результатів дослідження в практику навчання і виховання. Критерії та методи визначення ефективності педагогічного дослідження.

3.2. Орієнтовна тематика семінарських занять (10 год.)

1. Сутність психолого-педагогічних досліджень у процесі підготовки вчителя початкової школи.
2. Сутність та співвідношення методології, теорії та практики. Філософський, загальнонауковий та конкретно-науковий рівні методологічного аналізу. .
3. Науково-категоріальний апарат дослідження.
4. Логіка та методи науково-педагогічного дослідження.
5. Академічна доброчесність та науковий плагіат.

3.2. Орієнтовна тематика практичних занять (6 год.)

1. Розробка загальної моделі психолого-педагогічного дослідження. Логіка науково-педагогічного дослідження
2. Вибір методів науково-педагогічного дослідження.
3. Особливості проведення експерименту (констатувального, формувального) у психолого-педагогічному дослідженні.

3.3.Орієнтовний перелік питань, які виносяться на самостійне опрацювання (64 год.)

1. Наука як система знань.
2. Науково-дослідна та самостійна робота студентів у системі навчального процесу
3. Організаційні аспекти наукової діяльності
4. Методологічні основи науково-дослідної роботи
5. Методи психолого-педагогічних досліджень
6. Вибірка у педагогічному дослідженні
7. Загальна схема наукового дослідження
8. Бібліографічний апарат наукових досліджень
9. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.
10. Мовностилістичні особливості наукового стилю
11. Підготовка й оформлення наукових робіт: курсових, дипломних, магістерських.
12. Обробка та оформлення результатів експериментальних досліджень
13. Впровадження та ефективність результатів наукових досліджень
14. Написання наукових статей, доповідей, рефератів, повідомлень, есе, анотацій та резюме.

**IV. Засоби діагностики успішності навчання форми та методи
поточного і підсумкового контролю .**

№ п/ п	Види аудиторної та самостійної роботи студентів	Максимальна кількість балів за 1 вид роботи	Кількість робіт	Загальна кількість балів
1.	Творчі завдання	10	2	20
2.	Робота на семінарсько- практичних заняттях	3	5	15
3.	Опорні конспекти	1	15	15
4.	Тести	10	2	20
5.	Залікова робота	20	1	20
6.	Інші види робіт	5	2	10
Підсумковий рейтинговий бал:		100 балів		

4.2. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Методи контролю: поточний, рубіжний, модульний, підсумковий.

Методи перевірки: усна перевірка, письмова перевірка, складання порівняльної таблиці, виконання тестових завдань.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточне тестування та самостійна робота		Залікова робота	Сума
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2		
T1-T4	T5-T8	20	100
50	30		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна:

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения. – М., Просвещение, 1977.
2. Бабанский Ю.К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований. – М., 1982.
3. Габович А.Г., Головань С.М. Основи наукових досліджень: Підручник. – К.:ДУІКТ, 2006.
4. Загвязинский В. И., Р.Атаханов “Методология и методы психолого-педагогического исследования». - М.: Академия, 2001 г.

5. Краевский В.В. Методология педагогического исследования: Пособие для студентов. – К., 1986.
6. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень: Навчальний посібник для вищих педагогічних навчальних закладів. - Чернігів: Чернігівський державний центр науково-технічної і економічної інформації, 2003/
7. Методичні рекомендації до написання і оформлення кваліфікаційної роботи освітнього рівня «магістр» / уклад. І.М.Шапошнікова, О.В.Матвієнко, М.С.Севастьяк. – К.: НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2017. – 52 с.
8. Павкін Д.М. Студентська наукова робота: рекомендації до написання й оформлення: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2006.
9. Проблеми оцінювання і розвитку методології наукового пізнання в педагогіці/ В.І.Бондар. – Київ.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2017. – 161 с.
- 10.Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013.
- 11.Скаткин М.Н., Методология и методика педагогических исследований. – М.:Просвещение, 1986.
- 12.Тверезовська Н.Т. Методологія педагогічного дослідження [текст]: навч. посіб./ Н.Т.Тверезовська, В.К.Сидоренко. – К.: Центр учбової літератури, 2013.
- 13.Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів : практичний посібник / Авторський колектив : В. Майборода, О. Ярошенко, Я. Скиба ; за ред. О. Ярошенко. – Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – С. 22 – 31.
- 14.Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика наукової діяльності: Підручник. – К.: Знання, 2006.

Додаткова:

- 15.Гершунский Б.С. Прогностические методы в педагогике. – К., 1974.

16. Горбатов Д.С. Практикум по психологическому исследованию: Учебное пособие. – Самара, 2000.
17. Загвязинский В.И. Учитель как исследователь. – М., 1980.
18. Эксперимент в школе: организация и управление (Под ред. М.М.Поташника) – М., 1991.
19. Краевский В.В. Соотношение педагогической науки и педагогической практики. – М., 1977.
20. Кузьмина Н.В. Психологическое исследование. – СПб, 1994.
21. Кэмпбелл Д.Т. Модели экспериментов и социальной психологии в прикладных исследованиях. – 1996.
22. Львова Ю.Л. Творческая лаборатория учителя. – Екатеринбург, 1999.
23. Маслок А.А. Основы планирования и анализа сравнительного эксперимента в педагогике и психологии. – Курск, 1988.
24. Методология педагогических исследований (Под ред. А.И.Пискунова, Г.В.Воробьева) – М., 1980.
25. Методы системного педагогического исследования (Под ред. Н.В.Кузьминой) – Л., 1980.
26. Основы педагогического мастерства (Под ред. И.Я.Зязюна) – К., 1987.
27. Підласий І.П. Як підготувати ефективний урок. – К., “Радянська школа”, 1989.
28. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М., 1988.
29. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии. – СПб., 1996.
30. Сластенин В.А. Каширин В.П. Основы педагогики и психологии. – М., 2001.
31. Фомичева И.Т. Модели педагогической деятельности: Опыт систематизации. – Тюмень, 1997.

Електронні ресурси:

32. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс] / Г.С.Цехмістрова. - Режим доступу: <http://books.br.com.ua/themes/132/355>

33.Баскаков А.Я., Туленков Н.В. Методология научного исследования [Електронний ресурс] / Баскаков А.Я., Туленков Н.В. – Режим доступу:<http://www.pta-ipm.narod.ru/>

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 2021/2022 н.р.

Т и ж- де нь	Тема аудиторно	Тема онлайн (платформа Moodle НПУ імені М.П.Драгоманова moodle,npu.edu.ua за посиланням: moodle,npu.edu.ua/course/view/hyh?id=////)
1	Лекція 1. Організація наукових досліджень в Україні	Семінарське заняття 1. Сутність психолого-педагогічних досліджень у процесі підготовки вчителя початкової школи.
2	Лекція 2. Методологічні засади дослідження педагогічних явищ та процесів.	
3	Семінарське заняття 1. Сутність та співвідношення методології, теорії та практики. Філософський, загальнонауковий та конкретно-науковий рівні методологічного аналізу.	
4	Лекція 3. Логіка і методи організації та проведення наукового педагогічного дослідження.	
5	Практичне заняття 1. Визначення науково-категоріального апарату дослідження	
7		Практичне заняття 2. Вибір та специфіка використання методів науково-педагогічних досліджень.

8		Практичне заняття 3. Особливості використання методів опитування.
9	Практичне заняття 4. Особливості використання математичних методів дослідження.	
12	Лекція 4. Технологія організації та проведення педагогічного експерименту.	
13		Практичне заняття 5. Методика організації та проведення педагогічного експерименту та її реалізація.
14		Лекція 6. Методика підготовки та оформлення магістерського дослідження. Академічна доброчесність.
15		Семінарське заняття 8. Академічна доброчесність та науковий плагіат
		ЗАЛІК